

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת שופטים, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קב), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש בהרלוי"צ וצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט, שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

845 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213
(718) 732-9017/8

נדפס באדיבות

The Print House

538 Johnson ave. Brooklyn, NY 11237
(718) 628-6700

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

"תמים תהי' עם ה' אלקיך" – הטעם שכאן דוקא מפרש רש"י התיבה "תמים"; מבאר ענין והמשך הכתובים, והתמיהות שמיישב רש"י במתיקות לשונו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יד עמ' 64 ואילך)

יינה של תורה

"וכי אדם עץ שדה הוא" – ביאור שאלת הגמ' בזה, דבאה לבאר הדמיון הכללי והעיקרי דהאדם והאילן; ביאור ענין ה'צומח' שבאדם, והטעם שבזה הוא עיקר מעלתו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ד עמ' 1114 ואילך)

חידושי סוגיות

מביא קושיית התפא"י במה שמצינו דיני במה בש"ס אף שאין שייך כלל לעולם, ומקשה על תירוצו. מבאר זה בראיות מהסוגיא ביבמות, דשייך הקרבת במה ע"י הוראת נביא, ומוכיח דאף בזה"ז לא בטל דין נבואה ורק שאינו בא בפועל, ועפ"ז מיישב דדיני במה נשנו כיון דשייך שיהי' בזה"ז ע"י נביא.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יד עמ' 70 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש בעניני עבודת חודש אלול – חודש הרחמים והסליחות.

מקרא אני דורש

”תמים תהיה” – תמימות או שלימות

”תמים תהיה עם ה' אלקיך” – הטעם שכאן דוקא מפרש רש”י התיבה ”תמים”;
מבאר ענין והמשך הכתובים, והתמיהות שמיישב רש”י במתיקות לשונו

א. על הפסוק (פרשתנו יח, יג) ”תמים תהי' עם ה' אלקיך” מפרש רש”י ”התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהי' עמו ולחלקו”.

ולכאורה דרוש ביאור, דהרי התיבה ”תמים” נאמרה בתורה כמה וכמה פעמים – בנח כתיב ”תמים הי' בדורותיו” (ר”פ נח), באברהם כתיב ”התהלך לפני והי' תמים” (לך יז, א), בדיני קרבנות – פעמים רבות נכתב שצ”ל ”תמים” (ראה לדוגמא ויקרא א, ג”י), ובכל מקומות הללו לא פירש רש”י מאומה. ומאי טעמא הוצרך לפרש כאן תיבת ”תמים”?

ב. וי”ל הביאור בזה, דהנה פירוש הפשוט דתיבת ”תמים” בכל מקום הוא ”שלם”, ו”תמים היי'” דנח וכן ”והי' תמים” דאברהם פירושו – שלם בקיום רצון הקב”ה. ועד”ז פירשו רוב המפרשים (ראה תרגום, רמב”ם, רמב”ן, חזקוני, ספורנו ואוה”ח) גם בכתוב דילן, ד”תמים תהי' עם ה'”א” פירושו, להיות ”שלם” עם ה'.

אבל ע”ד הפשט (היא שיטת רש”י – המפרש פשוטו של מקרא) אי אפשר לפרש כן הכא.

דהרי, תוכן הפרשה כאן הוא שלא "לעשות כתועבות הגויים גו' קוסם קסמים גו' ודורש אל המתים", דהכתוב כאן מונה איסורים מספר בלבד. וממילא, אי אפשר לפרש ד"תמים" הכא פירושו "שלם", דבפשטות, "שלם" הוא בקיום כל תרי"ג מצוות, ולא בקיום מצוות בודדות אלו לבד.

[ובאמת, מצד קושיא זו פירש הרמב"ן, דכוונת הכתוב "שתהי' תמים עם השם בכל אלה כו'". היינו, שלם באמונת ה' בענינים אלה (המנויים בכתוב) – שלא תשמע אל מעוננים וקוסמים כו' "שאינן כל דבריהם אמת ולא יודיעו בכל הצריך", כי "הכל בידי שמים כו' היכול בכל משנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו כו'", ולכן "ממנו לבדו נדרוש העתידות מנביאי כו'".

– אך בפשוטו של מקרא קשה לפרש כן, דקאי על הענינים המנויים הכא בלבד – דכיון שאומר "תמים תהי' עם ה' אלקיך" סתם, פירושו הוא להיות שלם בכל, "כל מום לא יהי' בו".]

ולזה מבאר רש"י, ד"תמים" דהכא אין פירושו "שלם" כבכל מקום, אלא – "התהלך עמו בתמימות", ע"ד מש"נ (תולדות כה, כז) "ויעקב איש תם".

ג. ע"פ ביאור זה דרש"י, מבואר היטב השייכות ד"תמים תהי' – "התהלך עמו בתמימות" להנאמר לפניו:

דהנה, ענין הכתוב הוא – "לא תלמד לעשות כתועבות הגוים גו' מעביר בנו גו' קוסם . . ודורש אל המתים", וכטעם לזה אומר "כי תועבת ה' כל עושה אלה גו'". והיינו, שהזהרת הכתוב מפני "תועבות הגוים" . . קוסם קסמים מעונן ומכשף כו', אינה מפני שאין דבריהם אמת (כטעם הרמב"ן (דלעיל) – "שאינן כל דבריהם אמת"), אלא מפני שדברים אלו הם "תועבת ה'".

ובהמשך לזה מזהיר הכתוב, שאף שע"י דברים אלו תוכל לידע העתידות (דהרי כנ"ל, אינו אומר שאין דבריהם אמת), הנה בכל זאת "תמים תהי' עם ה' אלקיך", היינו "התהלך עמו בתמימות" (ובמילא – "ותצפה לו"), ולא תשאל אצל מעונן וקוסם.

ד. ויש לבאר עוד, דבאריכות לשונו – ("התהלך עמו בתמימות ותצפה לו) ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות" – ביאר רש"י כמה תמיהות בהענין:

דהנה, לכאורה מקום יש לשאול: הרי ע"י ה"תצפה לו" לא יגיע האדם לידי התועלת הבאה ע"י עשיית התועבות גו' ודורש אל המתים – דהרי בפועל, המצפה להקב"ה אינו יודע העתידות, וממילא אינו יודע גם איך להתנהג כו'? ולכן ממשיך רש"י: "ולא תחקור אחר

לקראת שבת

ז

העתידות" – ד"התהלך עמו בתמימות" פירושו, שיש לצפות להקב"ה ולא לחקור כלל מה יקרהו העתיד.

אמנם, עדיין אפשר להקשות, דמאחר שלא יחקור אחר העתידות, הרי תמיד יהי' בדאגה – מה יולד יום (וכנראה במוחש). ולזה ממשיך רש"י בפירושו: "אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות" – ד"התהלך עמו בתמימות" כולל גם לקבל כל מה שיבא עלינו מלמעלה במנוחה ותמימות, ובמילא לא נדאג כלל.

ועוד יש לבאר, דמה שנקט לשון "לא תחקור (אחר העתידות)", הוא מפני שבפסוקים לאח"ז מפורש ד"נביא אקים להם כו'", והיינו, שהענין דידיעת הדברים העתידים הוא ענין רצוי (שזהו בניגוד להנאמר כאן). ולזאת מדייק רש"י בלשונו – "ולא תחקור אחר העתידות", היינו שהאיסור הוא בהשתדלות ודאגה יתירה, אבל שאלה בעלמא, ואפילו דרישה – מותרת.

"וכי יבוא הלוי . . ובא ככל אות נפשו . .

ושרת . . ככל אחיו הלויים"

(פרשתנו יח, וז)

תוכן הכתוב הוא, אשר בכל עת, יכול הכהן המביא קרבנו לביהמ"ק לעבוד בעבודת קרבנו, אף שאין זה זמן המשמרת שלו. ויתירה מזו, אשר בזמן הרגל, יכול הכהן לעבוד גם בעבודת קרבנות אחרים (שאינם שלו).

והיינו, דהגם שאותו הזמן שייך למשמרות כהונה אחרות, הנה, כאשר כהן ממשמר אחר עוזב את מקומו, "מאחד שעריך . . אשר הוא גר שם", "ובא . . אל המקום אשר יבחר ה'" – יכול הוא לעבוד עבודת קרבנו. דמפני טרחתו והשתדלותו לעזוב כל עניניו ולבוא לביהמ"ק להקריב קרבן לה', זיכתה אותו התורה שיוכל לעבוד עבודת בעבודת הקרבן אפילו במשמר שאינו שלו.

ומכאן הוראה, דכל אשר חפץ לקרבה אל ה', הנה בעת שישתדל ויטרח לעבוד עבודתו, משמים יסייעו אותו, ויסירו ממנו מניעות הגוף והיצר הרע, ע"מ שיכול לעבוד עבודתו כדבעי.

(ע"פ תורת מנחם – התוועדיות ה'תשמ"ז ח"ד עמ' 320)

יינה של תורה

האדם עץ השדה

"וכי אדם עץ שדה הוא" – ביאור שאלת הגמ' בזה, דבאה לבאר הדמיון הכללי והעיקרי דהאדם והאילן; ביאור ענין ה'צומח' שבאדם, והטעם שבזה הוא עיקר מעלתו

א. בענין הכתוב (פרשתנו כ, יט) "כי האדם עץ השדה" שקו"ט בגמ' (תענית ז, א): "מאי דכתיב כי האדם עץ השדה, וכי אדם עץ שדה הוא? אלא משום דכתיב כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות, וכתיב אתו תשחית וכרת. הא כיצד? אם תלמיד חכם הגון הוא – ממנו תאכל ("למוד הימנו". רש"י) ואתו לא תכרות; ואם לאו – אתו תשחית וכרת ("סור מעליו". רש"י)."

והנה, ישנם כמה וכמה פרטים בהם דומה האדם לאילן, וכמו הנזכר במשנה (אבות ג, יז) "כל שחכמתו מרובה ממעשיו... דומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין כו'". ומכיון שכן, מובן ששאלת הגמ' "וכי אדם עץ שדה הוא", היא לא בכדי לבאר פרטים מסויימים בהם דומה האדם לאילן (דזה כבר ידוע מהמשנה וכו'), אלא לדמיון כללי ועיקרי בין האדם לאילן.

אשר לפ"ז צריך ביאור: מה מיתוסף ע"י תירוץ הגמ' (לענין אכילת והשחתת האילן) – הן סוף סוף זהו דמיון רק בפרט אחד ולא בכל הפרטים; ושוב קשה במה מתבטא הדמיון העיקרי בין האדם לאילן?

לקראת שבת

ט

ב. ויש לבאר בזה:

דהנה, האדם נקרא "עולם קטן". ומובן, אשר כל הפרטים שישנם בעולם, קיימים (במדה ידועה) גם באדם. וא"כ, כשם שבכללות העולם (והבריאה) יש בו ד' סוגים דדומם, צומח, חי ומדבר – כן הוא גם בהאדם, דיש בו ג"כ ד' סוגים אלו. וכמבואר בארוכה בתורת החסידות (ראה לקוטי תורה (לרבינו הזקן – בעל התניא והשו"ע) חקת נח, א).

עכ"פ, מבואר שמידותיו של האדם (חסד, גבורה וכו') הם בחי' הצומח שבו, היות והם צומחים וגדלים מקטנות לגדלות (דאצל הקטן המדות שלו הם בדברים קטנים ופחותי הערך, וכשמתגדל יהיו המדות יותר במעלה לפי ערכו, ואפילו בגדול – בתחלה המדה וההתפעלות קטנה כמו נצוץ אש ואח"כ מתרחבת ומתגדלת).

אמנם, למרות שהאדם כולל כל הד' סוגים – מכל מקום, יתרונו (ויחודו) של האדם הוא בהיותו בעל שכל.

ובזה מובן מה שבגמ' מתמה "וכי אדם עץ שדה הוא" – והיינו, דהגם שיש באדם ענינו של 'עץ שדה' – הצומח, שהם המדות שבו (כנ"ל), הנה מ"מ, האם זהו עיקר המעלה של האדם? [קושיית הגמ' מתחזקת לאור הידוע (והר"ח ג"מ, א) שלאדם יש ד' תוארים: אדם, איש, גבר ואנוש. דהתואר הנעלה מביניהם, הוא תואר 'אדם' המורה על ענין השכל. ולכן מקשה בגמ' "וכי אדם עץ השדה" – האם ענין המדות הם תכלית השלימות אצל ה'אדם' (השכל)?]

ג. וע"ז בא תירוץ הגמ' אודות מטרת העץ, בהיותו עושה פירות ("ממנו תאכל"):

אמנם שלימות האדם הוא השכל שבו – מ"מ, תכלית השכל הוא בכך שישפיע על המדות, שיתנהגו כפי הוראותיו. ובלא זה, אין שלימות בהשכל. וכדכתיב (דברים ד, ט) "וידעת היום והשבות אל לבבך" – אשר תכלית הידיעה ("וידעת היום") היא לפעול על הלב, משכן המדות ("והשבות אל לבבך"). וכמבואר בחסידות, שחלק גדול בתורה זו היא, שמוח שליט על הלב.

וזהו תירוץ הגמ', דדמיון האדם להאילן הוא במאי "דכתיב כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות, וכתיב אותו תשחית וכרת", והיינו – אשר עיקר הענין דהאילן הוא להצמיח פירות (אשר ע"כ דוקא אילן המצמיח אסור לכרתו), וכן הוא גם בהאדם (השכל – שהוא עיקר ענינו של האדם) – דעיקר ענינו הוא הצמחת הפירות (ההשפעה על המידות).

חידושי סוגיות

במה ונבואה בזמן הזה

מביא קושיית התפא"י במה שמצינו דיני במה בש"ס אף שאין שייך כלל לעולם, ומקשה על תירוצו. מבאר זה בראיות מהסוגיא ביבמות, דשייך הקרבת במה ע"י הוראת נביא, ומוכיח דאף בזה"ז לא בטל דין נבואה ורק שאינו בא בפועל, ועפ"ז מיישב דדיני במה נשנו כיון דשייך שיהי' בזה"ז ע"י נביא

"נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון"
(פרשתנו יח, טו)

א.

קושיית התפא"י אדיני במה שבש"ס ד"מאי דהוה הוה", והקושי בישבו

בהסוגיא דסיום מסכתא זבחים, מצינו שקו"ט באריכות הפלפול בדיני ההקרבה ע"ג במה שלא במקדש, אי שייך בקרבנות הנקרבים עלי' כל דיני קרבנות שבמקדש כו'. והקשה ע"ז התפארת ישראל בפירושו על המשנה, דלכאורה תמוה ביותר מה שעסקו בש"ס בדיני במה, הא נתפרש כבר בסוגיין (ק"ב, ב) דמשבאו לירושלים ונבנה המקדש – נאסרו הבמות ולא הי' להן עוד היתר", היינו דדין במה אינו שייך כלל בזה"ז, ולא יהי' שייך לעולם (אף לכשיבנה המקדש), וא"כ מה מקום לדון בהלכותי¹. ובסגנון קושיית הש"ס גבי השקו"ט באופן לבישת

הרי מדייק "ולמה נכתב" (מעיקרא כל הדין), אבל במה שנכתב ומצינו שקו"ט בפרט ממנו "שלא הי' ולא עתיד להיות" – ה"ז בכלל תושבע"פ (וי"ל שזהו

1) ואף שבסנה' (עא, א): "בן סורר ומורה לא הי' ולא עתיד להיות כו' עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות", ומבאר "ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר" –

לקראת שבת

יא

בגדי כהונה – "מאי דהוה הוה" (יומא ה, ב. ועד"ז בכ"מ), ועד שהכריחו שם דמה שדרשו התנאים בהלכות הבגדים הוא רק משום שנוגע להלכה לכשיבנה המקדש².

ותירץ ע"ז התפא"י בדרך פשוטה, דיש לומר שאף בזמן הזה מצינו לדיני במה, והוא ממה דאיתא שם (קטו, ב. קטז, ב) "ועכו"ם בזמן הזה רשאי לעשות כן (להקריב בכמה) כו', דת"ר דבר אל בני ישראל (אחרי ז, ב), בני מצווין על שחוטי חוץ ואין העכו"ם מצווין על שחוטי חוץ, לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עלי' כל מה שירצה כו'", ולאח"ז אמרו דאף שאסור לישראל לסייען בזה או לעשות בשליחותן, מ"מ "לאורינהו שרי". היינו דהתירו להישראל ללמד את הנוכרי דיני ההקרבה בכמה, ועפ"ז מחוור ביותר מה שלימדו בש"ס פרטי הדינים דבמה, שהוא נוגע להלכה בזה"ז ע"מ לידע הדינים מה שהתירו לו ללמד את הנכרי.

אמנם תירוצו זה צע"ג וקשה להולמו, ובהקדם, דלכאורה היא גופא תיקשי מה שאמרו להתיר הישראל ללמד להנכרי דיני הבמה, דהא דין זה מה שלהנכרי לא נאסרה הבמה אף בזה"ז למדוהו בעצמו ממה שנאמר בתחילת הפרשה דשחוטי חוץ "דבר אל בני ישראל", דמיני' דרשו שרק בבני' שייך האיסור דבמה בזה"ז (מדין שחוטי חוץ), ועפ"ז תמוה ביותר מה שייך ללמד להנכרי דיני במה, הא גם גבי דיני במה מצינו בכמה כתובים שהתחלת הענין הוא ב"דבר אל בני ישראל" וכיו"ב, וא"כ, אף שם איכא למילף דלא שייכי בנכרים כלל.

ועל כרחק צ"ל, דיני הבמה שבהם אמרו דהישראל רשאי ללמדם להנכרי, הוא רק בהלכות במה שדרשום מן הפרשיות שבהן לא נתמעטו נכרים בפירוש. וא"כ סר יישובו של התפא"י, דהא הרבה מהדינים שעסקו בהם בהסוגיא דסוף זבחים הם מן הפרשיות שנאמר בראשם "דבר אל בני" או כיו"ב, ובדינים אלו אי אפשר שע"ז אמרו ההיתר ד"לאורינהו". והדרא הקושיא לדוכתה – מאי טעמא דרשו באותם הלכות שאין נוהגים כלל עד לעולם.

ב.

קושי' על דברי הגמ' גבי קרבן בבמה ע"פ נביא, ודברי הירושלמי בזה

והנראה לבאר בזה באו"א, בהקדם דיני נביא שנאמרו בפרשתנו.

הנה, איתא ביבמות (צ, ב), דמן הכתוב שנאמר בפרשתנו, "נביא מקרבך מאחיך כמוני

דבמתא דילי' – בטח נהגו כמותו, ובמשך הזמן אפשר שיקום ב"ד גדול יותר ויפסיד כמותו).
החילוק ל"דרוש וקבל שכר" מובן – דה"ז שקו"ט בדעה ש(עתה) נפסיד שהיא היפך הדעה (גדולה) שמביאה לידי מעשה.

(2) להעיר מהא דאפקוהו לר' ירמי' מבי מדרשא (ב"ב כג, ב).

פי' ד"דרוש וקבל שכר"), ע"ד "למסבר" קראי (שבת סג, א). ועפ"ז יובן ג"כ אמרם "דרוש" ולא "למוד" (ששייך גם בתושב"כ). ואכ"מ. וראה תניא פ"ה. קו"א ד"ה ולהבין פרטי ההלכות ולא שכיחי כלל (קנט, ב).

להעיר מהכלל (שד"ח קונטרס הכללים מערכת ה' כלל קיז ושי"ג) דכשמצינו בש"ס שקו"ט אליבי' דחד מ"ד, ה"ז הוכחה דאין הלכה כבר פלוגתי' (אף

לקראת שבת

יקים לך ה' אלקיך, אליו תשמעונו" (יה, טו), דרשו: "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו". היינו דבהוראת שעה ע"י נביא, הותר לבטל ממצוות התורה, והדוגמא לזה הוא מהמעשה דאליהו שציוה בהוראת שעה להקריב בהר הכרמל.

ועפ"ז יש להקשות, על מה שדרשו בספרי על הכתוב שנאמר גבי שחוטי חוץ, "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" (ראה יב, ג), דדוקא "בכל מקום אשר תראה" אסור, אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל". ותמוה ביותר, מפני מה הוצרך בספרי לדרוש היתר זה מן הכתוב דשחוטי חוץ, אחר שכבר יש להתירו מדין הוראת שעה שבכל התורה כולה, דע"י נביא מבטלין מצוה.

אמנם, בירושלמי (מגילה פ"א ה"א³) איתא כעין מה שאמרו בספרי: "אין הבמה ניתרת אלא בנביא, מאי טעמא, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום גוי, ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות, א"ר שמלאי דבורא (דבירא) 4 א"ל "ובדברך עשיתי" (מלכים א, יח, לו) — בדבורך עשיתי". וביאר ע"ז בצפנת פענח (הל' מתנות עניים פ"ב ה"ח⁵), דהירושלמי ס"ל שבקרבן זה שהקריבו ע"פ הוראת נביא "אין עליו שם שחוטי חוץ כלל"⁶.

ועפ"ז מסיק שם, שהוא פלוגתא בין הבבלי והירושלמי בגדר קרבן שהקריב אליהו בהר הכרמל, וכן בכל קרבן במה ע"י נביא, דלהירושלמי במקום זה לא נאמר מלכתחילה האיסור דקרבן ע"ג במה, ולא שייך כלל דין שחוטי חוץ, משא"כ הבבלי לא דריש הלימוד הנ"ל מן הכתוב דשחוטי חוץ, ורק שאעפ"כ ס"ל דמדין הוראת שעה ע"י נביא שבכל התורה, התירו האיסור דבמה.

ג.

הוכחות דהבבלי ג"כ אויל בהירושלמי בגדר קרבן במה ע"י נביא

ובביאור גדר הדברים מבאר, דאיפליגו הבבלי והירושלמי באם ההיתר דאליהו הי' דין בדיני במה או דין בדיני נבואה, ולשיטת הירושלמי — ע"י הוראת הנביא נתברר, דהקרבא זו

(4) "כך שמו" (קה"ע שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: אמר אליהו להקב"ה; אבל לפי הפי': "מפי הדיבור נאמר לו לעשות" (פני משה שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: הקב"ה לאליהו [ולפי' זה מוכרחת הגי' "דבורא" (בוא"ו)].

(5) ע' 124 (הובא בצפע"נ עה"ת עה"פ). וראה שם בהשמטות ע' 7. הל' יסוה"ת פ"ט ה"א (ג, ב). מהדו"ת דף פ' ע"ב.

(6) ומפרש הנפק"מ: "דיכול להקריב אח"כ בביהמ"ק כמבואר זבחים דף קכ".

(3) וכן הוא בויק"ר פכ"ב, ט. וראה ירושלמי תענית פ"ב ה"ח. בצפע"נ דלקמן בפנים נראה שמפרש בפשטות שכן דעת הירושלמי. אבל בדוחק יש לפרש שאין כוונת הירושלמי לדרוש כן הכתוב, כ"א כעין שקלא וטריא: מכיון שכתוב "השמר לך פן תעלה וגו'", א"כ איך "אליהו מקריב בשעת איסור הבמות". ומתוך: "ובדברך עשיתי בדיבורך עשיתי" שהי' ע"פ הדבור (ראה פי' מהרז"ו בויק"ר שם). אבל מהלשון "מאי טעמא", משמע שכתוב זה הוא טעם עמ"ש לפנ"ו "אין הבמה ניתרת אלא בנביא".

לקראת שבת

יג

מותרת כבר מן הדין שנאמר גבי במוה, והוי ממש כהיתר הבמות שהי' קודם שנבנה המקדש (זבחים קיב, ב), דבמקום זה לא שייך כלל האיסור דשחוטי חוץ ומותר האיסור לגמרי⁷. ולכן לא למד זה הירושלמי מן הכתוב שנאמר גבי נבואה ("אליו תשמעון"), דמהתם לא שייך למילף שבהוראת הנביא נפקע האיסור לגמרי, כ"א רק שישנו להאיסור ובכח הנביא להתיר שיעברו על האיסור. משא"כ לשיטת הבבלי, הוא דין בדיני נבואה, דאף שמדיני במה צ"ל אסור אף באופן זה ולא נפקע כאן האיסור כלל, מ"מ, ע"י הוראת הנביא נדחה האיסור, דכן הוא דין נביא שמבטלין מצוה ע"פ דבריו בהוראת שעה, ובל' הגמ' "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות כו"⁸.

אמנם, ע"פ מה שהובא לעיל דגם בספרי דרשו כבירושלמי מן הפסוק דשחוטי חוץ, מוכרח דלא כהצפ"נ. דהא בספרי (ע"ה"פ שבפרשתנו) הובאה גם הדרשה שבבבלי, ואעפ"כ הובא בספרי גם הלימוד שבירושלמי, כנ"ל, וא"כ מוכרח דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ואף להבבלי שכבר דרש מן הכתוב דפרשתנו גבי הוראת שעה ע"י נביא, מ"מ, איכא גם להדרשה שבירושלמי.

ועל כן נראה יותר, דאף הש"ס דילן ס"ל, דאחר שהורה הנביא לעבור על האיסור, שוב נתברר למפרע דהאיסור אינו כאן מלכתחילה, ומותר קרבן זה מדיני במה, ולא נאמר איסור שחוטי חוץ במקום שהוא ע"פ הוראת נביא. ולישנא דגמ' שם, "עבור על אחת מכל מצות כו' כגון אליהו כו'", אפשר שאין הכוונה בזה דגם באיסור במה לאחר שכבר הורה הנביא יהי' זה עדיין עבירה על האיסור (ורק שנדחה האיסור מדין הוראת שעה), כי אם רק שהנביא בצוותו אומר לישראל בל' זה, שיעברו על האיסור, דקודם שמורה הנביא הלוא האיסור בעינו עומד וא"כ אי אפשר לו לומר בלשון אחר, אמנם אחר שכבר הורה שוב לא יצטרכו לעבור על האיסור, דהאיסור כבר בטל⁹.

לפי סברת הרגזובי אינו דומה ממש שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם, דלרש"י הוא באופן של דחוי' ("הפרו תורתך"), ולהרמב"ם ה"ז הותרה ("לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת כמו שציוה משה, אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר ה' כדי להכחיש נביא הבעל"). וראה לקמן הערה 36.

(9) וכן היא שיטת הרמב"ם. ואדרבה, יש להעמיס בלשונו שמרמז גם לזה (שכן ניתן מתחילה) – "לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם כו' אבל אני אקריב היום בחוץ כו'", הרי שמתחילה לא נאסר זה. אבל ראה לעיל הערה 10 שיש"ל שכוונתו שאף שעובר על ד"ת מ"מ ה"ז הותרה.

(7) דוגמא לדבר: החילוק בין היתר חילול שבת בפיקוח נפש, "אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כו'" (שבת קנא, ב. ושי"נ), שלפי שעה התירה התורה לחלל השבת, להקרבת שני כבשים ביום השבת, שאין זה דחי' או היתר דחילול שבת, אלא שהדין ד"מחילי" לא נאמר מלכתחילה בנוגע להקרבת שני כבשים (וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 237 ואילך. ושי"נ).

(8) ומבאר שגם הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג) ס"ל כהבבלי. וכן רש"י בברכות (סג, א ר"ה מסיפ"י. וכו"ה בפרש"י תהלים קיט, ככו) דמפרש שע"ז קאי מ"ש "עת לעשות לה' הפרו תורתך". וי"ל דאפילו

לקראת שבת

[וכבר כתבו התוס' (יומא פז, ב ד"ה והאמר. והובא בכללי ב' התלמודים שבס' יד מלאכי, ס"י) דהיכא שאפשר להשוות דעת הבבלי והירושלמי (והספרי וכו') אמרינן כן אפילו ביישוב דחוק. ומה גם שסברא נוספת לומר שכך הוא גם שיטת הבבלי, כיון שבזה יתיישב קושיית התפארת ישראל דלעיל, כמשי"ת להלן].

ד.

דין נביא אי שייך אף בזה"ז

והנה, בדין נביא אמרו (יומא ט, ב. סוטה מח, ב. תוספתא שם פ"ג, ד. סנהדרין יא, א), ד"משמתו נביאים האחרונים חגי זכרי' ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל". ולכאורה משמע, דלא שייך כלל דין נביא בזמן הזה.

אמנם, לכאורה יש לתמוה בזה, דהרמב"ם בחיבורו (הל' יסודי התורה) פירש כל דיני השראת הנבואה, ופרש גם הסייגות שיש בזה, דכאשר לא נתקיימו התנאים להיות השראת הנבואה לא חלו דיני נביא (שם פ"ז ה"ה), ולא אשתמיט בשום מקום שיזכיר דלא שייך כלל השראת הנבואה משמתו נביאים אחרונים¹⁰. ואף החינוך (מצוה תקטז) כתב גבי החיוב לשמוע בקול הנביא, ד"נוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות כל הזמן שימצא נביא בינינו", ולא טרח כלל לפרש דבזמן הזה אין שייך כלל מצוה זו¹¹.

ייתירה מזו מצינו, דהרמב"ם כתב ב"אגרת תימן" אודות אחד שהי' קרוב לזמנו שניבא בכו"כ דברים ונתקיימו כולן, ובזה "הוכיח לעיני כל שהוא נביא באין ספק"¹². וכן כתב שם, גבי נבואת בלעם, "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (בלק כג, כג), דרמז יש בדבר שמן העת ההיא יש לחשב כמנין הימים שעברו אז מששת ימי בראשית, ובעבור זמן זה "תחזור הנבואה לישראל" [ועיי"ש לאח"ז שהאריך בפרטי החשבון, דהנבואה היתה בשנת הארבעים ליצי"מ שהיא שנת ב'תפ"ח, ולפ"ז חזרת הנבואה תהא בשנת ד'תתקע"ו¹³]. ועוד זאת מפורש

(12) בכמה הוצאות נשמט.

(13) כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבונו שם) ובקובץ תשובות הרמב"ם (ליפסיא, תרי"ט), אבל בסדר הדורות מגי' – בשה"ק – שצ"ל תתקע"ב. וכן הוא גם בפ"י של ר' יהודה אלברצלוני על ספר יצירה וקה"ע כירושלמי (שבת ספ"ו) – תתקע"ב. וי"א אשר בכ"י אגרת זו נמצא תתק"ע. וצע"ג הגהת הסה"ד, וכן, בכלל, הספק בגירסא הנכונה באגרת הרמב"ם, שהרי מוכחי קראי דנבואת בלעם היתה בשנת הארבעים – (ולא ל"ח) – ליציאת מצרים, ז. א. בשנת ב' אלפים תפ"ח, ועל פי זה "כעת" – הוא ד' אלפים תתקע"ו.

(10) ומ"ש בהלכות יסוה"ת פ"ט ה"ב "כמו שאמר האחרון שבהם", וכוונתו למלאכי – הכוונה בזה שהוא האחרון דתקופת הנביאים [וכהל' בגמרא: נביאים האחרונים], כי אחריו כבר התחילה תקופת אנשי כנסת הגדולה. אבל לא שאחריו א"ל נביא. וראה לשונו בהקדמתו לפיה"מ: "כמו שאמר הנביא מסיים הנביאים כו".

(11) ולהעיר מל' הרמב"ם בהל' יסוה"ת (פ"ט ה"ב"ג): "וכן אם צונו כו' וכן אם יאמר לנו הנביא כו'" (ולא "וכן אם צוה כו' וכן אם יאמר הנביא"). וראה גם בהקדמתו לפיה"מ: "אילו איש נביא שנתבררה אצלנו נבואתו כו' יאמר לנו ביום שבת שנקום כו' הי' חובה עלינו אנחנו וכו'".

לקראת שבת

טו

בכמה מקומות¹⁴, שגם לאחר מות נביאים אחרונים¹⁵ היתה השראת רוח הקודש¹⁶.

ועל כן נראה, דבזה שאמרו ש"נסתלקה רוח הקודש" אין הכוונה שבטלה לגמרי, דהא גדולה מזו מצינו גבי כמה דברים שאמרו בסוטה (שם), ד"משחרב מקדש ראשון בטלה כו", ואעפ"כ כתבו התוס' (שבת כ, ב ד"ה אנן. וכ"ה ב"ר"ש כלאים פ"ט מ"ב) דלא לגמרי בטל אלא שלא הי' נמצא כ"כ, וזהו אף שהתם נאמר בלשון "בטלה", וכ"ש הכא דדייקו לומר רק "נסתלקה" ולא "בטלה".

אלא הכוונה בזה, דכיון שאין הנבואה שורה אלא במי שנתעלה ביותר בחכמה ובקדושה וכו', כמו שהאריך הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז. שמונה פרקים פ"ז. מו"נ ח"ב פל"ב. הקדמתו לפה"מ), לכן בזמן הזה, עליו אמרו "אכשור דרי" (בתמי') ו"אם הראשונים כמלאכים אנו כו" (שבת ק"ב, ב) לא מצינו כמעט בני אדם שיהיו ראויים לנבואה. אבל לא שפסקו בזה לדינא דא"א לדין נבואה בזמן הזה. וזהו הפירוש ד"נסתלקה", שנתעלה ונתרחק מיכולת בנ"א לבוא להשראת הנבואה, אבל לא אמרו "פסקה" או "בטלה".

וא"כ, עדיין איכא לדין נבואה בזה"ז. וכך משמע ממה שדייק הרמב"ם בלשונו, דלאחר שמגה התנאים הנצרכים לנבואה, כ' דבמי שנתקיימו "מיד רוח"ק שורה עליו"¹⁷, היינו שההשראה תלוי' רק בתנאים אלו, ולא שיש בזה עוד תנאי אם הוא זמן הבית או כיו"ב.

ה.

היישוב לקושיית התפא"י דלעיל, שדיני במה שייכים כוה"ז ע"י נביא

וע"פ כהנ"ל מחוור ביותר מה שמצינו לשקו"ט דסוף זבחים בדיני במה, דכיון שאיכא לדין נבואה בזמן הזה, גם עתה שייך שתהי' הקרבה בכמה ע"פ ציווי נביא, שאז נדחה איסור שחוטי חוץ כנ"ל, ולזה צריך לידע דיני הנביא.

וכל זה הוא רק ע"פ מה שהוכח לעיל דדין קרבן במה ע"י הוראת נביא, הוא דין מדיני במה

כתנאים ואמוראים וכו' כ"א לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל כשמואל הרואה וכו'"], מ"מ בכללות ה"ז דרגא בנבואה (וכמ"ש שם: "אשר כל רו לא אניס להו ונהירין להון שבילי דרקיע". וגם בהשליה כותב: "נביאים ממש"). וראה בפנים מאגרת תימן. (16) להעיר מר' עזרא הנביא מבעלי התוס' (גיטין פ"ח, א) ד"ה ודילמא ועוד).

(17) ידועה השקו"ט מהסתירה ממו"נ (ח"ב פ"ב ד"ה והדעת השלישי) שכתב "אפשר שלא יתנבא וזה ברצון אלקי" (וראה לח"מ הל' יסוה"ת רפ"ז).

14) ראה שערי קדושה (לרח"ו) שער ג פרק ז. פרקי גילויים להר"ר מרגלית בפתיחתו לשו"ת מן השמים. ושם נסמן.

15) ואף שאין זה* באותה הדרגא של השראת רוח"ק שהיתה אצל הנביאים [וראה אגה"ק (סכ"ב): "ההיתה כזאת כו' אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים

(* ע"ד הקבלה ראה ש' רוח"ק (להאריז"ל) בתחלתו. ש' היחודים בתחלתו.

לקראת שבת

(כדרשת הירושלמי), דכשהורה הנביא להקריב ליכא לאיסור שחוטי חוץ מעיקר הדין, ולא שהוא מדיני נבואה דבהוראת שעה שלו מותר לעבור על האיסור.

דהנה, באם היינו אומרים שהוא דין בדיני נבואה, עדיין אינו מיושב הצורך בהשקו"ט דסוף זבחים בדיני במה, דהא כיון שכאשר יבוא הנביא תהי' ההקרבה באופן שיעברו על איסור במה, על כרחך צ"ל שתהי' בזה הוראת שעה גם בשאר הפרטים והדינים, דבהוראת שעה שהיא נגד דין התורה אי"צ לידע כלל דיני האיסור, והדבר תלוי אך בציווי הנביא לאותה שעה.

משא"כ לפי דרכינו, שההיתר להקריב ע"פ הוראת נביא הוא דין בדיני במה, דהנביא רק יכול להורות על עצם ההקרבה ובזה כבר סר האיסור דשחוטי חוץ, ושוב מותר לגמרי לקיים על במה זו מצות קרבן, א"כ מובן דבשאר הפרטים יהי' זה ע"פ דיני במה שבתורה, ומטעם זה הוצרך הבבלי להאריכות בדיני במה, דשייכי אף לאחר שנאסרו הבמות.

ובעומק יותר יש לומר עוד, דבאם היינו אומרים שהוא דין בדיני נבואה לבד, הי' תמוה דכיון שלפועל הוא מציאות רחוקה ביותר שיהי' נביא בזה"ז אחר שנסתלקה רוח"ק, א"כ, עדיין תמוה שיאריכו לבאר פרטי הדינים רק מחמת שישנו חשש בעלמא גרידא שתבוא מציאות כזו ויזדקקו לידע הדינים ע"מ לשמוע ל"הוראת שעה" שלו, דכיון שקיום הוראתו הוא רק מדין נבואה, הרי שפירוט כל הדינים שבגמרא הוא בכלל פרטי הדינים דנבואה, וזה לא ייתכן לפרט דיני מצוה שרחוקה ביותר שתבוא לפועל.

משא"כ באם קיום הוראת שעה זו הוי דין בדיני במה, הרי מה שנתפרשו הדינים הוא פרטים בדין במה, ובה בעצמה הלא אין עיכוב שתתקיים, והעיכוב שישנו בבמה הוא רק מפני מצות הנבואה, במה שנסתלקה רוח"ק. וא"כ מצד מצות במה שייכים דיני' אף בזמן הזה, שיקריבו מע"ג במה שאינה "בכל מקום אשר תראה" ואין בה איסור שחוטי חוץ, ורק שישנו עיכוב מצדה של מצות הנבואה שנסתלקה רוח"ק, שבזה נגרם שהדבר יהי' למציאות רחוקה, וה"ז כמו "ארי' הוא דרביע עלי" (ע"ד עירובין עח, ב) מצד הנבואה שלא יבוא בפועל. ולכן מצינו שקו"ט בדיני במה, שמצד מצות במה (אילולא החסרון שנגרם מצד הנבואה במה שנסתלקה) הי' צ"ל מציאות השייך בזה"ז.

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מלויבאוויטש בענייני עבודת השי"ת

"ימים קבועים לתשובה, התעוררות וחשבון נפש"

"לאור הנר האלקי השוכן בו יבדוק מחשבותיו דבוריו ומעשיו
.. הנה בטח יתעורר בהתעוררות הנכונה"

כבוד ידידנו אוהבינו . . יראי אלקים אוהבי תורה,
די בכל אתר ואתר, ה' עליהם יחיו ויתענגו
על רוב טוב ה'
לשלום אין קץ ולברכה אין סוף !

. . עתה הסכת ושמע ישראל, עם קדוש אתה לה' אלקיך, כל עם ה' כולם קדושים, מכשילה
אין בהם. גם רקתך כפלח הרמון, מלא וגדוש מדות תרומיות, מזהיר באהבה מסותרת, ברוכים
יהיו, עם ה' ישראל יפים הם, בבריאות שכלם וצור לבבם, ורק שהטרדות בקושי החיים
והזרמים השונים מבלבלם, ובעוכרי נפשם, ה".

"יעריך ויסתכל מה עשה במשך השנה"

ואתה ישראל התעורר בחלק אלקה ממעל אשר בקרבנו שוכן אחר כתלינו. עוד מעט ונפתחו
שערי רחמים גלויים, הוא החודש האחרון מהשנה החולפת, אשר בוא יבוא האדם בחשבון כל
מעשיו דבוריו ומחשבותיו, במשך שנה תמימה בהעריכו תעודת האדם וחייו על פני האדמה,

לקראת שבת

בכוונת האל יתברך ויתעלה ויסתכל בענייניו מה עשה הוא במשך השנה, האם מתאימות הנה אחת לאחת; והוא החודש אשר הוא מפתן לימים הנוראים והטובים, אשר בהם כל איש ואיש יראה פני אור אלקים, בצל שדדי אשר בלבו יתלונן. קומה ונלכה בעקבי אבותינו, אשר מדמם ורוחם בעורקינו ייזל, ובעוז גאון יעקב נאחז את הדגל הקדוש, אשר אותיות מזהירות: "ישראל, אורייתא, וקוב"ה כולא חד".

. . בברכה כפולה ומכופלת מברכם בכטו"ס.

(אגרות קודש חלק א ע' קעה)

אל תלמידינו היקרים והחביבים תמימים די בכל אתר ואתר
ד' עליהם יחיו
שלום וברכה

"עוד שנה מימי חייו חלף והלך לו, והוא על עמדו יעמוד..."

אנחנו כולנו בתוך כל אחב"י, עומדים על מפתן שערי רחמים הנפתחים בחודש אלול הבעל"ט. והימים האלה קבועים לתשובה והתעוררות, אשר כל איש ואיש יעשה חשבון בנפשו מכל אשר עבר עליו במשך שנה תמימה:

במה הוציא עתו כוחו ויגיעתו, ומה עשה לטובת נפשו ותעודתו הרוחנית בעצמו ובקרב אנשי ביתו, אשר גם פרנסתם ומזונם הרוחני מוטל עליו, כי האב מזכה את בניו גם בכוח ונוי המוסרי. ולאור הנר האלקי השוכן בו יבדוק מחשבותיו דבוריו ומעשיו, אשר בתוהו ילך, כי יום ירדוף יום, וחודש יחלוף חודש, ובין כה וכה, והנה עוד שנה מימי חייו חלף והלך לו. והוא על עמדו יעמוד, ומה יהי' אחרית דבר זה, ואפוא מתי יעשה גם הוא המוטל עליו בחובת נפשו המוסרית.

ובהתבוננו היטב בזה, ועם זה אשר גם הוא חבר העדה, ובסיבתו יגרום מיעוט דמות ותבנית עדתו, הנה בטח יתעורר בהתעוררות הנכונה ויעשה הסכם חזק בנפשו לשוב אל ה', לעזוב את דרכיו הלא טובים, ולהתחזק במעשי הטוב, לקבוע עתים לתורה ולדאוג לתעודתו הרוחנית בהטבת דרכיו במדות טובות.

ולקראת השנה החדשה הבע"ל הנני לברך אתכם ביתכם וזרעכם כי יברך השי"ת אתכם ואתנו כולנו בתוך כלל אחב"י בשנה טובה ומתוקה מעוטרת בברכות מאליפות בבני חייא ומזונא רויחא, בשנת אורה זו תורה ועבודה מתוך הרחבה ברוח ובחומר.

(אגרות קודש חלק א ע' תח)

לזכות הילדה

עדינה הניא תחי'

לרגל הולדתה בשעטומ"צ

ביום כ"ז תמוז ה'תשס"ו

נדפס ע"י הוריה

ר' ראובן ומרת רבקה שיחיו

מינקאוויטש

יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, חופה ומע"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

לזכות הילד

אלטער דוד שי

לרגל הולדתו בשעתומ"צ

ביום ר"ח מנחם אב ה'תשס"ו

נדפס ע"י הוריו

ר' שלום אליעזר ומרת שרה ברכה שיחיו

דיימענט

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, חופה ומע"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה